

Dosarul nr. 2rac-169/22
2-19089873-01-2rac-04082022

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud. O. Dvornic)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. N. Budăi, D. Băbălău, I. Dutca)

DECIZIE

08 februarie 2023

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova
Maria Ghervas
Dumitru Mardari
Victor Burduh
Mariana Pitic

examinând recursul declarat de Societatea Comercială „Totul pentru Copii”
Societate cu Răspunde Limitată, reprezentată de avocatul Alexandru Moloman,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea Comercială
„Media Magnat Grup” Societate cu Răspundere Limitată împotriva Societății Comerciale
„Totul pentru Copii” Societate cu Răspundere Limitată cu privire la încasarea penalității
și a cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 23 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost
respins apelul declarat de Societatea Comercială „Totul pentru Copii” Societate cu
Răspunde Limitată, reprezentată de avocatul Alexandru Moloman și a fost menținută
hotărârea din 22 decembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru,

constată:

La data de 09 aprilie 2019, SC „Media Magnat Grup” SRL s-a adresat cu cerere de
chemare în judecată împotriva SC „Totul Pentru Copii” SRL cu privire la încasarea
datoriei, penalității și a cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii, reclamanta a indicat că la 02 ianuarie 2013, în calitate de
vânzător a încheiat cu SC „Totul Pentru Copii” SRL în calitate de cumpărător, contractul
de vânzare-cumpărare nr.1804A, prin care vânzătorul livrează marfa, iar cumpărătorul se
obligă să achite prețul mărfii recepționate la data de 5 a următoarei luni.

Reclamanta a susținut că în calitate de vânzător, a livrat SC „Totul Pentru Copii” SRL marfă în sumă de 465 752,55 de lei, fapt ce se confirmă prin actul de verificare semnat de către părți.

A afirmat că din suma care urma a fi achitată, la cererea reclamantei s-a restituit marfa nevândută în sumă de 308 552,78 de lei, marfa în sumă de 157199,78 lei neputând fi restituită, pe motiv că a fost realizată. Astfel, SC „Totul Pentru Copii” SRL are o obligație pecuniară în sumă de 157 199,78 de lei, confirmată prin facturile fiscale și actul de verificare.

În conformitate cu pct. 3.2 din contractul nr.1804A din 02 ianuarie 2013, în cazul în care cumpărătorul nu achită suma datorată vânzătorului conform prevederilor pct. 2.3 pentru marfa transmisă, cumpărătorul va achita penalități de întârziere în mărime de 0,5% din suma datorată pentru fiecare zi de întârziere. Respectiv, penalitatea pentru neachitare constituie suma de 117 303,60 de lei, conform următoarelor calcule: suma de 68 128,10 lei urma a fi achitată la 05 octombrie 2018, iar suma de 93 313 lei urma a fi achitată la 05 decembrie 2018 ($68\ 128,10\ \text{lei} \times 0,5\% \times 180\ \text{zile} = 61\ 315,20\ \text{lei}$; $93\ 313 \times 0,5\% \times 120\ \text{zile} = 55\ 988,40\ \text{lei}$).

Reclamanta a indicat că la 15 martie 2019, a expediat în adresa SC „Totul Pentru Copii” SRL reclamația cu privire la restituirea benevolă a sumei datorate, însă, aceasta nu a fost recepționată pe motiv că debitorul și-a schimbat adresa, fapt despre care nu a adus la cunoștință reclamantei.

SC „Media Magnat Grup” SRL a solicitat încasarea din contul SC „Totul Pentru Copii” SRL a datoriei în sumă de 157 199,77 de lei, a penalității în sumă de 117 303,60 de lei și compensarea cheltuielilor de judecată în sumă de 8235,11 lei cu titlu de taxă de stat și cheltuieli de asistență juridică în sumă de 27 450,34 de lei.

Prin hotărârea din 24 iunie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru a fost admisă parțial acțiunea depusă de SC „Media Magnat Grup” SRL și s-a încasat din contul SC „Totul Pentru Copii” SRL în beneficiul SC „Media Magnat Grup” SRL suma de 157 199 de lei cu titlu de datorie, suma de 58 651 de lei cu titlu de penalitate, 6475,52 de lei cu titlu de taxă de stat și 10 000 de lei cheltuieli de asistență juridică, în rest pretențiile fiind respinse ca neîntemeiate.

Prin decizia din 18 februarie 2020 a Curții de Apel Chișinău a fost admis apelul declarat de SC „Totul Pentru Copii” SRL și a fost casată hotărârea din 24 iunie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, cu remiterea cauzei la rejudecare în aceeași instanță, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei, SC „Totul Pentru Copii” SRL a prezentat instanței actul de verificare privind decontările reciproce pentru perioada ianuarie 2020 – iunie 2021, potrivit căruia datoria în mărime de 157 200 de lei a fost achitată integral, fiind efectuate achitări în perioada 07 octombrie 2020 – 29 decembrie 2020 (f.d. 151, volumul I).

Prin hotărârea din 22 decembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru a fost admisă parțial acțiunea depusă de SC „Media Magnat Grup” SRL și s-a încasat din contul SC „Totul Pentru Copii” SRL în beneficiul SC „Media Magnat Grup” SRL suma de 117 303,60 de lei cu titlu de penalitate, suma de 8235,11 lei cu titlu de taxă de stat și

10 000 de lei cheltuieli de asistență juridică. În rest, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

La data de 28 decembrie 2021 SC „Totul Pentru Copii” SRL, reprezentată de avocatul Alexandru Moloman, a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii contestate și pronunțarea unei hotărâri noi, prin care acțiunea să fie respinsă integral, cu încasarea din contul intimatului a taxei de stat achitată la depunerea cererii de apel.

Prin decizia din 23 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău a fost respins apelul declarat de SC „Totul Pentru Copii” SRL, reprezentată de avocatul Alexandru Moloman și a fost menținută hotărârea din 22 decembrie 2021 a Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

La data de 01 iulie 2022 SC „Totul pentru Copii” SRL, reprezentată de avocatul Alexandru Moloman, a declarat recurs, iar la 21 iulie 2022 a depus recurs concretizat împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe în partea admiterii acțiunii și pronunțarea unei hotărâri noi, prin care acțiunea să fie respinsă integral, cu încasarea din contul intimatului a taxei de stat achitată de recurentă în cadrul examinării cauzei.

În motivarea recursului, reprezentantul recurenteii a indicat că nu este de acord cu decizia instanței de apel, deoarece instanța a examinat formal și superficial cauza, nu au fost elucidate circumstanțe importante ale cauzei, concluziile expuse în actul contestat contravin circumstanțelor cauzei, au fost interpretate eronat unele prevederi legale, precum și nu a fost aplicată legea care urma a fi aplicată.

A susținut că în speță, s-a stabilit că intimatului a livrat către recurentă marfă, faptul dat fiind confirmat prin facturile fiscale, însă, urmează de stabilit în baza cărui act juridic au luat naștere raporturile juridice între părți - în baza contractului nr. 1804 A din 02 ianuarie 2013 sau în baza la facturile fiscale în mod aparte. Or, contractul a fost încheiat la data de 02 ianuarie 2013, în timp ce livrările care constituie obiectul litigiului au fost desfășurate în anul 2018. Deci, se constată că termenul de achitare nu a fost stabilit și în astfel de circumstanțe debitorul nu poate fi pus în întârziere.

Reprezentantul recurenteii a afirmat că contractul de vânzare-cumpărare nr. 1804A din 02 ianuarie 2013 a expirat la momentul încheierii tranzacțiilor de vânzare-cumpărare a mărfii în anul 2018, prin urmare, penalitatea contractului nu poate fi aplicată în speță, deoarece relațiile erau bazate pe facturile fiscale și nu pe contractul invocat.

La fel, a menționat că instanța de apel a lăsat fără examinare argumentele referitoare la caracterul abuziv al contractului, mărimea penalității stabilită în pct. 3.2 al contractului în mărime de 0, 5% pentru fiecare zi de întârziere fiind disproporționat de mare.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Materialele cauzei atestă că decizia Curții de Apel Chișinău a fost pronunțată la 23 iunie 2022 și a fost expediată la adresa electronică a avocatului Alexandru Moloman la data de 18 iulie 2022 (f.d. 220, volumul I).

Astfel, recursul, declarat la 01 iulie 2022, este în termen.

La data de 08 august 2022, copia recursului a fost expediată în adresa intimitei SRL „Media Magnat Grup”, cu înștiințarea despre depunerea referinței (f.d. 21, 27-28, volumul II).

Intimata nu și-a valorificat dreptul respectiv și nu a depus referință.

În conformitate cu art. 440 alin. (2) din Codul de procedură civilă, completul din 3 judecători prin încheierea din 23 noiembrie 2022 a considerat recursul admisibil și a dispus examinarea fondului de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recursul declarat, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul urmează a fi admis, cu casarea deciziei instanței de apel și trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Din suportul probator prezent la materialele cauzei rezultă că la 02 ianuarie 2013 SC „Media Magnat Grup” SRL, în calitate de vânzător a încheiat cu SC „Totul Pentru Copii” SRL, în calitate de cumpărător, contractul de vânzare-cumpărare nr.1804A, potrivit căruia vânzătorul livrează marfa, iar cumpărătorul se obligă să achite prețul mărfii recepționate la data de 5 a următoarei luni (f.d. 9-10).

Potrivit pct. 3.2 din contract, în cazul în care cumpărătorul nu achită suma datorată vânzătorului conform prevederilor pct. 2.3 pentru marfa transmisă, cumpărătorul va achita penalități de întârziere în mărime de 0,5% din suma datorată pentru fiecare zi de întârziere.

În conformitate cu facturile fiscale din 19 septembrie 2018 – 14 noiembrie 2018 și actul de verificare al decontărilor reciproce din 28 februarie 2019, semnate de către ambele părți, datoria SC „Totul Pentru Copii” SRL pentru mărfurile livrate constituie suma de 157 199,78 de lei (f.d. 11-37, volumul I).

Înaintând prezenta cerere de chemare în judecată, SC „Media Magnat Grup” SRL a solicitat încasarea din contul SC „Totul Pentru Copii” SRL a datoriei în sumă de 157 199,77 de lei, a penalității în sumă de 117 303,60 de lei și compensarea cheltuielilor de judecată.

Pe parcursul examinării cauzei în instanța de fond, SC „Totul Pentru Copii” SRL a prezentat actul de verificare privind decontările reciproce pentru perioada ianuarie 2020 – iunie 2021, potrivit căruia datoria în mărime de 157 200 de lei a fost achitată integral,

fiind efectuate achitări în perioada 07 octombrie 2020 – 29 decembrie 2020 (f.d. 151, volumul I).

Prima instanță, fiind investită cu examinarea prezentei cauze, a ajuns la concluzia temeiniciei parțiale a acțiunii și a încasat din contul SC „Totul Pentru Copii” SRL în beneficiul SC „Media Magnat Grup” SRL suma de 117 303,60 de lei cu titlu de penalitate, suma de 8235,11 lei cu titlu de taxă de stat și 10 000 de lei cheltuieli de asistență juridică, în rest acțiunea fiind respinsă ca neîntemeiată.

Ulterior, instanța de apel, fiind investită cu judecarea apelului declarat de SC „Totul Pentru Copii” SRL, a ajuns la concluzia netemeinicii acestuia și a menținut hotărârea primei instanțe.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, analizând materialele anexate la dosar, în coraport cu legislația în vigoare ce guvernează raportul litigios, consideră că instanța de apel a examinat superficial circumstanțele importante pentru soluționarea justă a cauzei.

În conformitate cu 238 alin. (2) din Codul de procedură civilă, completul de judecată deliberază, sub conducerea președintelui ședinței, toate problemele prevăzute de lege care urmează să fie soluționate, apreciază probele, determină circumstanțele și caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei și admiterea acțiunii. Fiecare problemă urmează să fie pusă astfel încât să se poată da un răspuns afirmativ sau negativ.

Conform art. 239 din Codul de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

În conformitate cu art. 240 alin. (1) din Codul de procedură civilă, la deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei și admisibilitatea acțiunii.

Potrivit art. 241 alin. (5) din Codul de procedură civilă, în motivare se indică: circumstanțele cauzei, constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitoare la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța.

Conform art. 373 alin. (1), (2) și (5) din Codul de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces. Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Prevederile legale enunțate în mod expres obligă instanța de apel să verifice circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, limitele apelului și să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel. Hotărârea este

întemeiată, dacă în ea sunt expuse toate circumstanțele care au importanță la soluționarea cauzei și care au fost verificate în ședința de judecată multilateral, complet și au fost elucidate probele privind circumstanțele constatate ale cauzei.

Respectiv, conform jurisprudenței CtEDO instanța de apel, potrivit regulilor unui proces echitabil pornind de la aprecierea rolului determinant al concluziilor sale, are obligația să examineze efectiv problemele esențiale care îi sunt supuse aprecierii și să nu se limiteze doar la însușirea motivelor și concluziilor date de instanța inferioară (Hirro Balani c. Spaniei, nr.18064/91 din 19 decembrie 1994 §27; Georgiadis c. Greciei nr.21522/93 din 29 mai 1997 §43).

Reieșind din limitele judecării apelului consfințite în normele enunțate, instanța de recurs constată că, contrar acestor prevederi, instanța de apel, judecând apelul, a trecut în mod superficial asupra circumstanțelor cauzei, fără a examina sub toate aspectele legalitatea și temeinicia hotărârii supuse apelului, în raport cu regulile și legislația în vigoare.

În decizia contestată, instanța de apel a reținut că SC „Totul Pentru Copii” SRL a încălcat obligațiile contractuale și nu a achitat în termen marfa primită conform facturilor fiscale, motiv din care prima instanță corect a conchis asupra temeiniciei pretenției cu privire la încasarea penalității în sumă de 117 303,60 de lei.

Pe parcursul examinării cauzei în prima instanță, cât și în cererea de apel, SC „Totul Pentru Copii” SRL a invocat că mărimea penalității stabilită în pct. 3.2 al contractului de vânzare-cumpărare în mărime de 0,5% pentru fiecare zi de întârziere este abuzivă și disproporționat de mare, ceea ce constituie 182,5% anual, fiind practic de 18 ori mai mare decât cea stabilită pe piață și nu este aplicabilă tranzacțiilor din perioada 19 septembrie 2018 – 14 noiembrie 2018.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție atestă că atât instanța de fond, cât și instanța de apel, nu s-au expus asupra argumentelor recurentului cu privire la disproporționalitatea clauzei penale în raport cu prejudiciile real suportate de către intimată, deși normele legale prevăd expres obligația instanței de a se expune asupra tuturor argumentelor invocate de către ambele părți.

Clauza penală, fiind o clauză dintr-un contract, are forță obligatorie între părțile contractante și se impune a fi respectată întocmai și de instanțele de judecată. În acest context, clauza penală înlătură orice puțință de apreciere din partea instanței privitoare la existența și întinderea prejudiciului suferit de creditor, deoarece această apreciere a fost făcută anticipat, de către părțile contractante.

În principiu, instanța de judecată nu are dreptul să reducă sau să mărească cuantumul clauzei penale. Ca excepție, legea permite instanței de judecată să micșoreze clauza penală, atunci când aceasta este disproporționat de mare în raport cu prejudiciile real suportate de către creditor.

Această prerogativă este edictată de către legiuitor în scopul de a diminua sau exclude efectul negativ al clauzelor abuzive conținute în contracte și respectiv, de a asigura exercitarea cu bună-credință a drepturilor și obligațiilor civile.

În cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a

ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a art. 6§1 din CEDO (cauza Hiro Balani vs. Spania, 1994).

Astfel, contrar standardelor procedurale recunoscute, instanța de apel a soluționat prezenta cauză fără să furnizeze răspunsurile la întrebările care sunt pertinente pentru rezultatul procesului și necesită un răspuns special în hotărâre.

Prin urmare, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide că decizia contestată este nemotivată, instanța de apel examinând superficial atât apelul declarat de SC „Totul Pentru Copii” SRL, cât și cauza dedusă judecării, fapt ce impune casarea deciziei și trimiterea cauzei spre rejudecare, instanța de recurs fiind în imposibilitate de a înlătura aceste omisiuni și de a verifica argumentele din cererea de recurs.

Respectarea principiului egalității armelor presupune că fiecare parte trebuie să obțină o posibilitate rezonabilă de a-și prezenta cauza într-o situație egală în raport cu adversarul său, astfel încât între părți să se mențină un echilibru corect.

Se reține că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți (principiul nr. 6 al Recomandării nr. R (84)5 privind principiile de procedură civilă menite pentru ameliorarea funcționării justiției, adoptată la 28 februarie 1984 de Comitetul Miniștrilor al Consiliului European).

Se accentuează că dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, prezumă dreptul la o hotărâre și decizie motivate. Motivarea este o parte a hotărârii în care instanța judecătorească în mod obligatoriu își expune concluziile formulate în privința cauzei deferite spre soluționare.

Potrivit unei jurisprudențe constante degajate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărâri motivate constituie una dintre garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și acesta presupune obligațiunea instanței judecătorești de a se expune în hotărâri asupra tuturor cerințelor acțiunii, precum și argumentelor invocate de către părți întru, respectiv, admiterea sau respingerea acestora (speța Garcia Ruiz c. Spaniei, hotărârea din 21 ianuarie 1999).

Însă, la caz, instanța de apel nu și-a executat în deplină măsură obligația legală de a motiva hotărârea luată, circumstanțele constatate fiind apreciate drept o eroare judiciară.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că decizia pronunțată nu satisface standardele procedurale ale legalității și temeiniciei unui act judecătoresc, omisiune care nu poate fi corectată de către instanța de recurs la examinarea cauzei în ordine de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, a casa integral decizia instanței de apel și a trimite cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

La rejudecare, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și reexaminând cauza, să emită o decizie legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al părților la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, Colegiul

civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se admite recursul declarat de Societatea Comercială „Totul pentru Copii” Societate cu Răspunde Limitată, reprezentată de avocatul Alexandru Moloman.

Se casează integral decizia din 23 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea Comercială „Media Magnat Grup” Societate cu Răspundere Limitată împotriva Societății Comerciale „Totul pentru Copii” Societate cu Răspundere Limitată cu privire la încasarea penalității și a cheltuielilor de judecată, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

judecătorii

Maria Ghervas

Dumitru Mardari

Victor Burduh

Mariana Pitic